

Bendra savivaldybių pateiktų pedagogų kvalifikacijos tobulinimo duomenų analizė

Duomenis PKT stebėsenos tyrimui pateikė 48 savivaldybės kartu su savo įsteigtomis akredituotomis įstaigomis, vykdančiomis pedagogų kvalifikacijos tobulinimą. Duomenis apie PKT prioritetinių programų įgyvendinimą pateikė ir 5 savivaldybės, neturinčios švietimo pagalbos institucijų, likusios 6 savivaldybės pateikė tam tikrą dalį duomenų. Duomenis taip pat pateikė 11 kitų institucijų (nepriklausančių savivaldybėms), vykdančių PKT, tarp jų 2 Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai pavaldžios įstaigos, 2 pedagogų rengimo centrai, 3 aukštųjų mokyklų, rengiančių pedagogus, struktūriniai padaliniai ir 4 viešosios įstaigos.

PKT stebėsenai rinkti duomenys susiję su pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų (pagal Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų 2020–2022 metų kvalifikacijos tobulinimo prioritetus, patvirtintus Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. V-504 „Dėl Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų 2020–2022 metų kvalifikacijos tobulinimo prioritetų patvirtinimo“, ir kurių trukmė yra ne mažiau kaip 40 valandų) vykdymu 2021 m.

Pagal pateiktus duomenis 2021 m. vykdytos 1 438 ilgalaikės programos. Jose dalyvavo 88 562 pedagoginiai darbuotojai (žr. 1 lentelėje).

1 lentelė. Daugiausiai renginių vyko pagal prioritetą *Kompetencijų tobulinimas įgyvendinant šiuolaikinį ugdymo / mokymo turinį*

Vykdytų programų pagal prioritetus ir dalyvių pasiskirstymas

Prioritetas / prioriteto kryptys	Duomenys iš savivaldybių PKT institucijų		Duomenys iš kitų PKT institucijų		Duomenys iš visų PKT institucijų	
	Vykdytų programų skaičius	Vykdytų programų dalyvių skaičius	Vykdytų programų skaičius	Vykdytų programų dalyvių skaičius	Vykdytų programų skaičius	Vykdytų programų dalyvių skaičius
Kompetencijų tobulinimas įgyvendinant šiuolaikinį ugdymo / mokymo turinį	526	34 947	69	3 904	595	38 851
Skaitmeninio raštingumo tobulinimas	278	19 607	35	1 919	313	21 526
Į mokymąsi orientuotos vertinimo kultūros auginimas	161	10 646	24	1 532	185	12 178
Skaitymo gebėjimų ugdymas visose ugdymo srityse	87	4 694	10	453	97	5 147
Kompetencijų, reikalingų veiksmingai ugdyti skirtingų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, tobulinimas	414	24 298	46	4 193	460	28 491
Mokinio skirtybių suvokimas, atpažinimas ir panaudojimas siekiant jo pažangos	226	15 254	29	2 272	255	17 526
Bendradarbiavimo gebėjimų, reikalingų ugdyti ir teikti reikalingą švietimo pagalbą ir paslaugas, tobulinimas	188	9 044	17	1 921	205	10 965
Vadovavimo ir lyderystės ugdymo / mokymo procesui ir švietimo įstaigai kompetencijų tobulinimas	339	18 839	44	2 381	383	21 220
Lyderystės ugdymui ir mokymuisi stiprinimas	115	7 222	16	1 103	131	8 325
Gebėjimų priimti sprendimus, grįstus duomenimis, stiprinimas	89	3 919	10	548	99	4 467
Mokyklos bendruomenės telkimas įgyvendinant įtraukties principą švietime	135	7 698	18	730	153	8 428
Iš viso:	1 279	78 084	159	10 478	1438	88 562

1 prioritetas. Kompetencijų tobulinimas įgyvendinant šiuolaikinių ugdymo / mokymo turinį. Prioriteto tikslas – plėtoti pedagoginių darbuotojų skaitmeninę kompetenciją ir kompetencijas, reikalingas į mokymąsi orientuotai vertinimo kultūrai stiprinti ir mokinių skaitymo gebėjimams visose ugdymo srityse tobulinti.

2021 m. pagal antrąjį prioritetą įgyvendintos 3 kryptys: *Skaitmeninio raštingumo tobulinimas* (įgyvendinta daugiausia programų – 313, dalyvių – 21 526), *I mokymąsi orientuotos vertinimo kultūros auginimas* (įgyvendinta gerokai mažiau programų – 185, dalyvių – 12 178) ir *Skaitymo gebėjimų ugdymas visose ugdymo srityse* (įgyvendinta mažiausiai šio prioriteto programų – 97, dalyvių – 5 147). Programas pagal 1 prioriteto kryptį *Skaitmeninio raštingumo tobulinimas* aktyviai vykdė visos savivaldybės, kurios pateikė duomenis apie vykdytas programas pagal prioritetus. Skaitmeninės kompetencijos tobulinimas išlieka svarbus ir po pandemijos.

Pagal kryptį *I mokymąsi orientuotos vertinimo kultūros auginimas* programas vykdė 39-ios savivaldybės, iš kurių tarp didžiausių savivaldybių daugiausiai programų vykdė Kauno r. ir Panevėžio m. savivaldybės, o tarp mažesnių – Prienų, Mažeikių, Lazdijų ir Rokiškio rajonų bei Druskininkų savivaldybės. Iš pateiktų savivaldybių duomenų matyti, kad programų įgyvendinimas pagal pastarąją prioritetą kryptį pastiprino mokytojų gebėjimus teikti mokiniams ir jų tėvams veiksmingesnį grįžtamąjį ryšį, taikyti įvairesnes poveikias formuojamojo vertinimo strategijas, siekiant geresnių mokymosi rezultatų.

Iš pateiktų duomenų pagal prioritetinę kryptį *Skaitymo gebėjimų ugdymas visose ugdymo srityse* matyti, kad programų buvo vykdyta mažiausiai. Dvi savivaldybės – Kauno m. ir Kauno r. – ypatingą dėmesį skyrė šiai prioritetinei kryptiui įgyvendinti. Iš mažesnių savivaldybių daugiau dėmesio šiam prioritetui skyrė Prienų, Raseinių, Lazdijų ir Radviliškio rajonų savivaldybės. Galbūt tiesiogiai ir sunkiau pastebėti programų pagal šią kryptį būtinumą, bet skaitymo gebėjimai sėkmingai gali būti ugdomi ne tik per kalbą pamokas, bet ir tiksluosiuose moksluose per matematikos ir IT pamokas.

2 prioritetas. Kompetencijų, reikalingų veiksmingai ugdyti skirtingų ugdymosi poreikių turinčius mokinius, tobulinimas. Prioriteto tikslas – plėtoti pedagoginių darbuotojų turimas kompetencijas ir padėti įgyti naujų, stiprinant mokytojų požiūrį į įvairių gebėjimų mokinių mokėjimo mokyti kompetencijos svarbą, jos plėtojimo galimybes ugdymosi procese.

2021 m. pagal antrąjį prioritetą įgyvendintos 2 kryptys: *Mokinio skirtybių suvokimas, atpažinimas ir panaudojimas siekiant jo pažangos* (įvykdyta daugiausia programų – 255, dalyvių – 17 526) ir *Bendradarbiavimo gebėjimų, reikalingų ugdyti ir teikti reikalingą švietimo pagalbą ir paslaugas, tobulinimas* (įgyvendinta 205 programos, dalyvių – 10 965). Gauti duomenys ir PKT analizė rodo, kad Kauno, Šiaulių miestų ir Lazdijų rajono savivaldybės skyrė ypatingą dėmesį abiem šioms prioritetinėms kryptims įgyvendinti. Panevėžio miesto, Mažeikių, Radviliškio ir Utenos rajonų, Elektrėnų, Marijampolės savivaldybių mokytojai aktyviau rinkosi kryptį *Mokinio skirtybių suvokimas, atpažinimas ir panaudojimas siekiant jo pažangos*, o Kauno rajono, Šiaulių, Panevėžio miesto savivaldybės pedagogai – kryptį *Bendradarbiavimo gebėjimų, reikalingų ugdyti ir teikti reikalingą švietimo pagalbą ir paslaugas, tobulinimas*.

3 prioritetas. Vadovavimo ir lyderystės ugdymo / mokymo procesui ir švietimo įstaigai kompetencijų tobulinimas. Prioriteto tikslas – plėtoti pedagoginių darbuotojų turimas kompetencijas ir padėti įgyti naujų, stiprinant pedagoginių darbuotojų lyderystės ugdymo / mokymo procesui, įtraukties principo įgyvendinimo ugdymo procese kompetencijas.

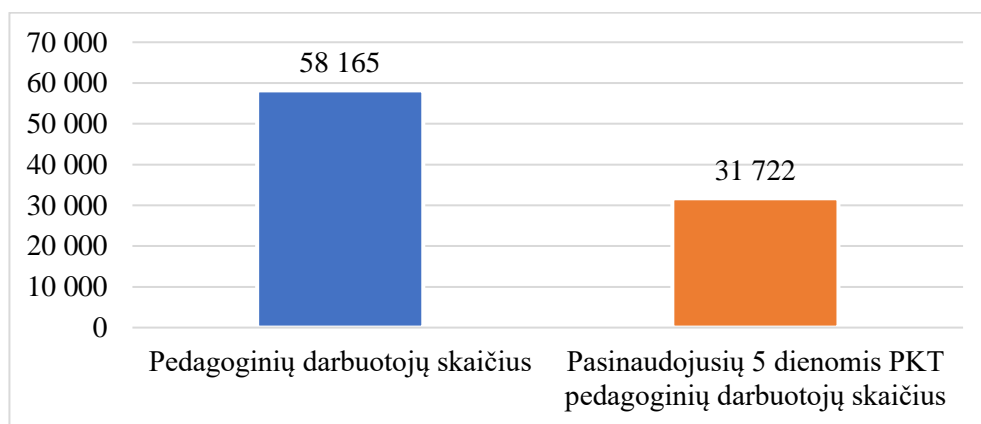
2021 m. pagal trečiąjį prioritetą įgyvendintos 3 kryptys: *Lyderystės ugdymui ir mokymuisi stiprinimas* (įgyvendinta 131 programa, dalyvių – 8 325), *Gebėjimų priimti sprendimus, grįstus duomenimis, stiprinimas* (įgyvendintos 99 programos, dalyvių – 4 467) ir *Mokyklos bendruomenės telkimas įgyvendinant įtraukties principą švietime* (įgyvendinta daugiausia programų – 153, dalyvių – 8 428). Gauti duomenys ir PKT analizė rodo, kad Kauno rajono ir Kauno bei Panevėžio miestų savivaldybės skyrė ypatingą dėmesį visoms šioms prioritetinėms kryptims įgyvendinti. Rokiškio, Pakruojo ir Lazdijų rajonų savivaldybės mokytojai aktyviau rinkosi kryptį *Lyderystės ugdymui ir mokymuisi stiprinimas*, taip pat Rokiškio ir Kaišiadorių rajonų, Druskininkų miesto savivaldybės

pedagogai – kryptį *Gebėjimų priimti sprendimus, grįstus duomenimis, stiprinimas*, Alytaus miesto savivaldybės pedagogai – kryptį *Mokyklos bendruomenės telkimas įgyvendinant įtraukties principą švietime*.

Savivaldybės pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą planuoja tikslingai atsižvelgdamos ne tik į Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro patvirtintus prioritetus, bet ir į mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikį savivaldybėje, mokinių pasiekimų ir brandos egzaminų analizes. Dalis savivaldybių buvo išsikėlusios savo prioritetus ir pagal juos vykdė programas.

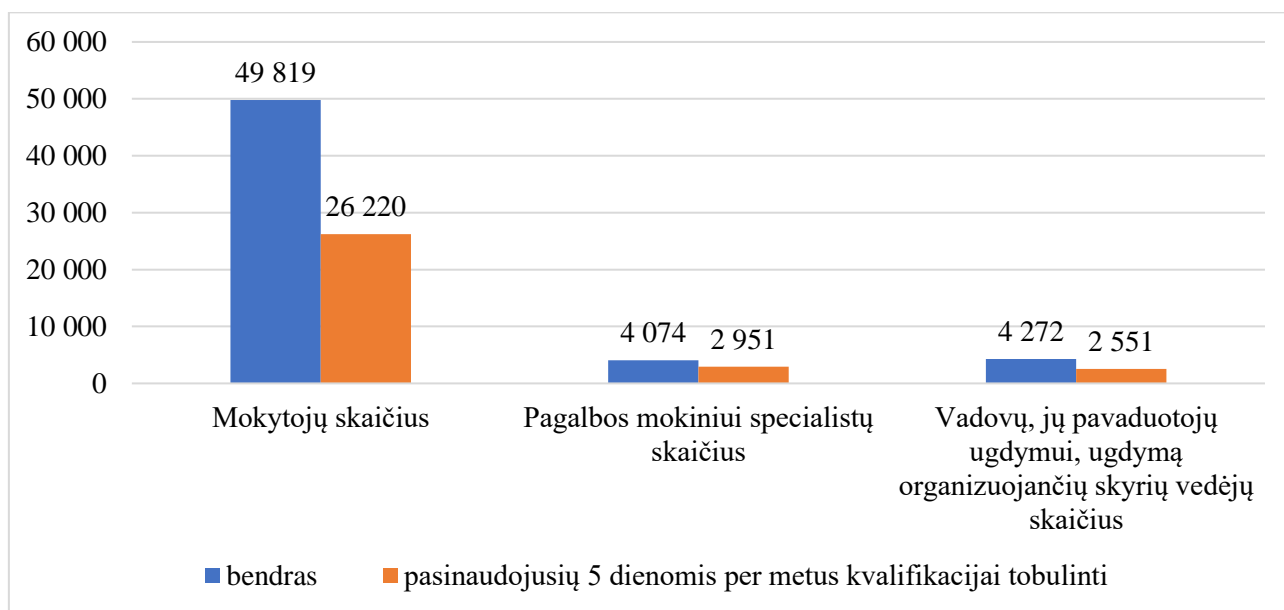
1 pav. Didžioji dalis savivaldybių pedagoginių darbuotojų pasinaudojo 5 dienomis per metus kvalifikacijai tobulinti

Savivaldybių pedagoginių darbuotojų ir savivaldybių užfiksuotų pedagoginių darbuotojų, pasinaudojusių 5 dienomis per metus kvalifikacijai tobulinti, skaičius

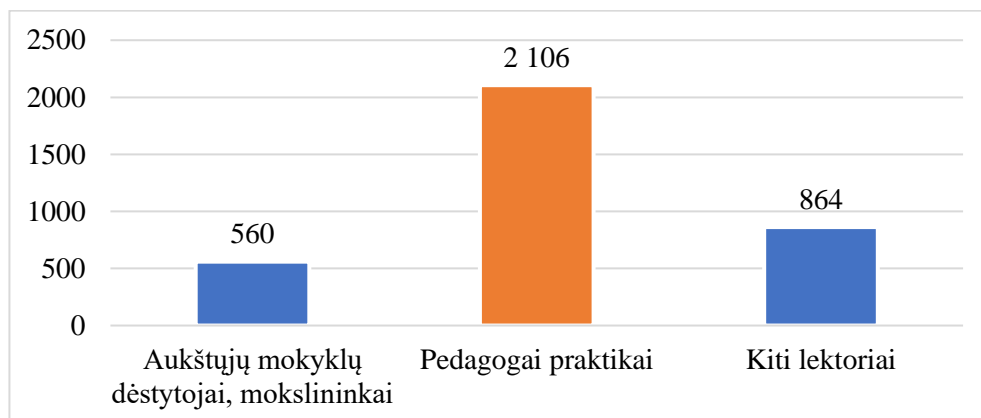
Pastabos. Neįvertinta to paties pedagoginio darbuotojo pasikartojimo galimybė keliuose ugdymo įstaigose. Neįtraukti profesinio mokymo pedagogai. Skaitlinga Vilniaus miesto savivaldybė ir Druskininkų savivaldybė pedagoginių darbuotojų, pasinaudojusių 5 dienomis per metus kvalifikacijai tobulinti, nefiksuoja.

2 pav. 53 proc. mokytojų, 72 proc. pagalbos mokiniui specialistų, 60 proc. vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų pasinaudojo 5 dienomis per metus kvalifikacijai tobulinti

3 pav. Prioritetines kvalifikacijos tobulinimo programas dažniausiai įgyvendino pedagogai praktikai

Prioritetines kvalifikacijos tobulinimo programas įgyvendinę (vykdę) dėstytojai, mokslininkai

Pastabos. Neįvertinta to paties dėstytojo pasikartojimo galimybė skirtingų institucijų PKT programose. Kiti dėstytojai yra ministerijų, savivaldybių administracijų ir kitų valstybės institucijų darbuotojai, psichologai, konsultantai-ekspertai, jungtinės grupės.

Daugiausia dalyvių sulaukė prioritetingos programos, skirtos pagrindinio ir vidurinio ugdymo (54 929) mokytojams bei ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo mokytojams (16 323).

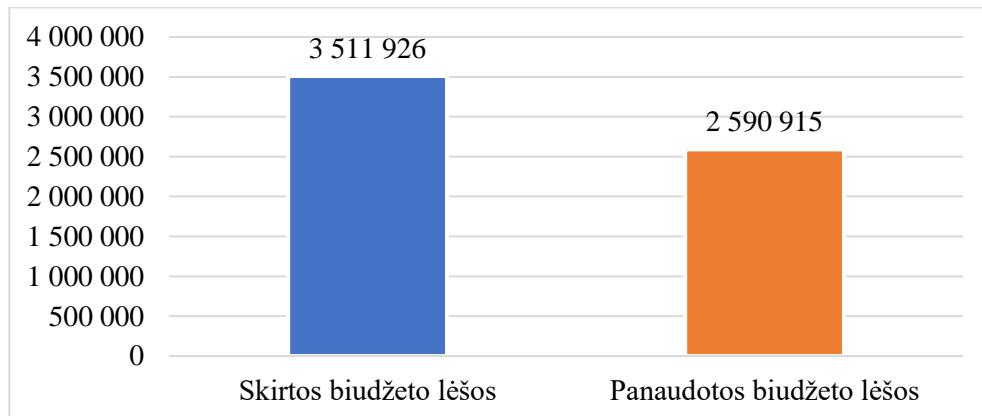
2 lentelė. Prioritetinių programų ir dalyvių skaičius pagal tikslinę grupę

Prioritetinių programų, skirtų	Duomenys iš savivaldybių PKT institucijų		Duomenys iš kitų PKT institucijų		Duomenys iš visų PKT institucijų	
	Programų skaičius	Dalyvių skaičius	Programų skaičius	Dalyvių skaičius	Programų skaičius	Dalyvių skaičius
vadovams, jų pavaduotojams ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjams	85	5 705	19	1 521	104	7 226
ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo mokytojams	250	14 404	25	1 919	275	16 323
<i>iš jų tik ikimokyklinio ugdymo mokytojams</i>	112	6 569	12	910	124	7 479
pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokytojams	676	50 233	43	4 696	719	54 929
pagalbos mokiniui specialistams	99	6 718	12	814	111	7 532
neformaliojo vaikų švietimo mokytojams	51	2 913	20	1 234	71	4 147
profesijos mokytojams	25	1 233	14	1 182	39	2 415

Valstybė skiria lėšų kiekvieno mokinio vienų metų mokymo reikmėms, į kurias įeina ir mokytojų bei kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijos tobulinimas.

4 pav. Iš skirtų biudžeto lėšų mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti panaudota 74 proc.

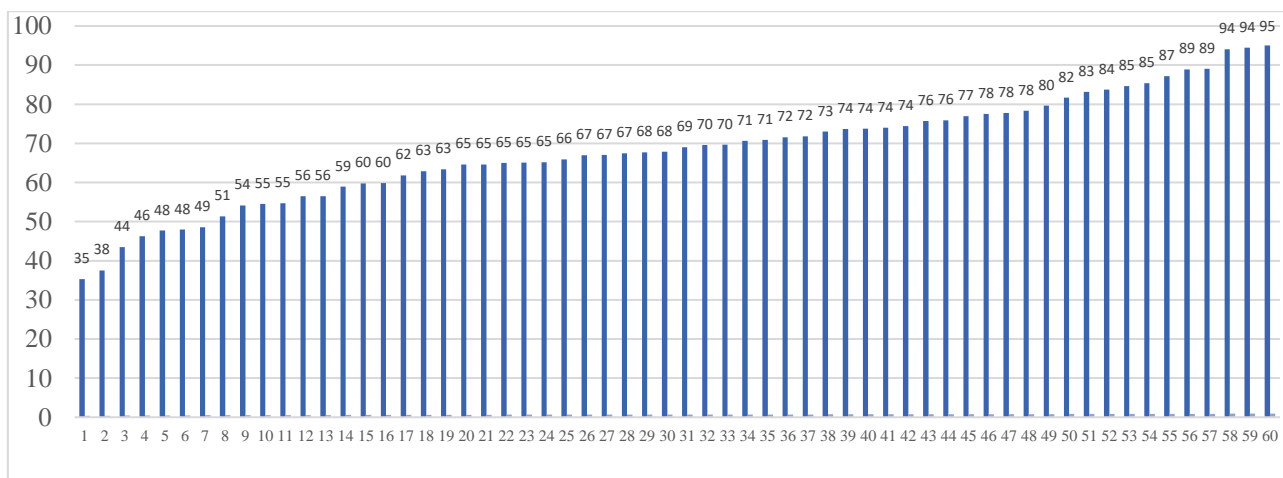
Biudžeto lėšos, tenkančios pedagogų kvalifikacijai tobulinti (eurų)

Lėšų, skirtų pedagoginių darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo veikloms įgyvendinti šalies savivaldybėse, 2021 m. buvo skirta 3 511 926 eurais, panaudota mažiau – 2 590 915 eurų.

5 pav. Beveik pusė savivaldybių iš skirtų biudžeto lėšų mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti panaudojo daugiau kaip 70 proc.

Panaudotų biudžeto lėšų, tenkančių pedagogų kvalifikacijai tobulinti, dalis savivaldybėse (proc.)

Savivaldybių švietimo centrų ir kitų švietimo pagalbos įstaigų duomenimis, nepanaudotos lėšos, skirtos PKT, buvo panaudotos kitoms reikmėms (mokymo priemonėms, darbo užmokesčiui ir kt.).

PKT poveikio ugdymosi kokybei ir (ar) mokinių pasiekimams matavimas savivaldybės lygmeniu

Savivaldybės lygmeniu PKT poveikis ugdymosi kokybei ir (ar) mokinių pasiekimams matuojamas įvairiai:

- atliekamas anketavimas po kvalifikacijos tobulinimo renginio (ką panaudos savo veikloje);
- vykdoma poveikio apklausa praėjus kuriam laikui (ką pritaikė savo veikloje);
- vyksta profesinės veiklos refleksijos, pokalbiai neformalioju būdu, pamokų stebėjimas;
 - analizuojami aptariamais NMPP, PUPP, VBE rezultatai, mokinių pasiekimų probleminės priežastys, stebima mokinių pasiekimų dinamika, mokyklų veiklos įsivertinimo ir išorinio vertinimo duomenys, švietimo įstaigų vadovų metinės ataskaitos, mokyklų PKT lėšų panaudojimas;
 - savivaldybės administracijos švietimo padaliniai vykdo stebėseną: gauna informaciją ir ją apibendrina; aptaria metodiniuose būreliuose; atliekami PKT institucijos veiklos įsivertinimas, išorinis vertinimas ir akreditacija.

Išsiaiškinus jau įvykdytų PKT programų poveikį planuojamos naujos ilgalaikės PKT programos.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poveikis mokinių asmenybės ūgčiai, brandai, pasiekimams ir pažangai, mokyklų kaip organizacijų pažangai ir kitiems rezultatams

Savivaldybių kvalifikacijos tobulinimo paslaugas teikiančios akredituotos institucijos sieja PKT poveikį su mokymosi rezultatais. Didžioji dauguma pedagoginių darbuotojų žinias, įgytas kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, pritaiko praktiniame darbe ir nuo mokytojo atnaujinamų bei plėtojamų kompetencijų neatsiejamai priklauso ugdymo kokybė.

Pedagogai, dalyvaudami kvalifikacijos tobulinimo programose, plėtoja kompetencijas, susipažįsta su naujovėmis, naujais ugdymo metodais ir priemonėmis, dalijasi gerąja patirtimi. Pedagogų vedamos pamokos įdomesnės ir naudingesnės mokiniams, lankstesnė vertinimo sistema, skiriama daugiau dėmesio ugdymui individualizuoti ir diferencijuoti siekiant labiau atsižvelgti į kiekvieno mokinio ugdymosi poreikius, įtraukųjį ugdymą. Atsiranda naujos metodinės veiklos formos – plėtojama tinklaveika, mokytojai remiasi sėkmingais pavyzdžiais, pradeda keisti savo mokymo metodus.

Po dalyvavimo PKT renginiuose mokyklų bendruomenėse skatinami komandinis darbas, individualios patirties sklaida ir kolegialus grįžtamasis ryšys, kuriama mokymąsi skatinanti aplinka. Kuriamos mokymosi sėkmei palankios aplinkos – sustiprinti mokymosi lūkesčiai, kyla mokinių motyvacija ir pasitikėjimas savo jėgomis, didėja mokinių mokymosi vidurkiai, labai gerai ir gerai besimokančių mokinių skaičius, gerėja mokinių pažangumas, sumažėja nepatenkinamai besimokančių mokinių skaičius. Mokiniai teigia, kad jiems yra svarbu mokytis – šis įvertis tapo aukštesnis.

Savivaldybių teigimu, gerėja valstybinių egzaminų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo ir nacionalinių mokinių pasiekimų rezultatai, mokiniai rengiami dalyvauti respublikiniuose konkursuose, olimpiadose, varžybose.

Dėl gerėjančio socialinio emocinio ugdymo stiprėja teigiamos mokinių nuostatos mokyklos atžvilgiu, mažėja rizikingo elgesio. Mokiniai jaučiasi saugūs, sustiprėjo savarankiško mokymosi, konsultavimosi, laiko planavimo gebėjimai, lyderystė. Daroma teigiama įtaka mokinių asmenybės ūgčiai, brandai, pasiekimams ir pažangai.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programų prieinamumas

Tyrimo rezultatai parodė, kad pedagoginiai darbuotojai tinkamai informuojami apie vykdomas kvalifikacijos tobulinimo renginius savivaldybėse ir šalies mastu.

PKT programų sąrašai yra skelbiami savivaldybių PKT institucijų interneto svetainėse. Reklaminiai programų kvietimai su informacija apie programą ir lektorius yra siunčiami elektroniniu paštu tikslinėms grupėms. Naujienlaiškiuose, socialiniame tinkle *Facebook* ir registracijos sistemoje (prieiga www.semiplus.lt) kiekvieną mėnesį skelbiama informacija apie vykdomas programas. Savivaldybių metodinių būrelių kontaktiniuose ar nuotoliniuose susirinkimuose teikiamos konsultacijos dėl PKT veiklų pasirinkimo.

Kvalifikacijos tobulinimo programų vykdymo vieta ir laikas derinami su mokyklų vadovais, derinamasi prie pamokų tvarkaraščių. Stengiamasi sudaryti kuo palankesnes sąlygas pedagoginiams darbuotojams įsitraukti į ilgalaikių (40 val. ir daugiau) kvalifikacijos tobulinimo programų veiklas, pavyzdžiui, mokymai organizuojami po 13 val., ugdymo įstaigose, nuotoliniu būdu ir pan.

Išvalgos dėl veiklos tobulinimo

- Savivaldybių lygmeniu *skirti* daugiau dėmesio PKT stebėsenai, PKT poveikio analizei, pasitelkiant aukštąsias mokyklas;
- siekiant ištirti PKT poveikį ugdymo kokybei ir mokinių pasiekimams, *vadovautis* nuoseklumo ir tęstinumo principais, t. y. kiekvienais metais įsivertinti organizuojamų ilgalaikių prioritetinių programų poveikį pedagogų praktinei veiklai, pasirinkti tai, kas ugdymo kokybei daro daugiausia įtakos, ir toliau tai stiprinti;
- *skatinti* savivaldybių pedagoginius darbuotojus aktyviau dalytis gerosios praktikos pavyzdžiais ir pasiteisinusiomis priemonėmis;
- *siekti*, kad savivaldybių pedagoginiai darbuotojai išnaudotų 5 dienų PKT galimybę;
- *siekti*, kad tikslingai ir pagal paskirtį būtų panaudotos mokytojų ir kitų ugdymo procese dalyvaujančių asmenų kvalifikacijai tobulinti skirtos kvalifikacijos tobulinimo lėšos;
- rengiant PKT programas, *plėsti* pedagogų kvalifikacijos programų tematiką, daugiau dėmesio skiriant
 - įtraukties principui švietime įgyvendinti;
 - skaitymo gebėjimams visose ugdymo srityse tobulinti;
- *skirti* daugiau dėmesio ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiams;
- kuriant savivaldybių bendradarbiavimo kultūrą, aktyviau *plėtoti* PKT programų rengimo ir vykdymo galimybes kartu su kitomis savivaldybėmis, pedagogų rengimo centrais ir aukštosiomis mokyklomis, PKT programų turinį grindžiant mokslinėmis žiniomis.